

Klimat- och näringslivsdepartementet
c/o Regeringen

Remiss om Promemorian Ny förordning om invasiva främmande arter

Er beteckning: KN2025/01024

Sammanfattning

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förslaget om en kompletterande förordning om invasiva främmande arter som komplement inför antagandet av en ny EU-förordning om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter (EU 1143/2014).

Länsstyrelsen ställer sig bakom förslagen till de arter som är upptagna på den nationella förteckningen över invasiva främmande arter av betydelsen för Sverige. Flertalet arter är inte aktuella för Jämtlands län med länsstyrelsen finner det bra att förteckningen är gemensam för hela landet.

Länsstyrelsen finner att de föreslagna undantagen i 3 kap. 5 § gällande privatägda fastigheter riskerar att försvåra möjligheten att effektivt bekämpa arterna på den nationella förteckningen.

För att uppnå ambitionerna i förordningen kopplat till lagstadgade åtgärder för utrotning, hanteringsåtgärder, återställningsåtgärder, tillsynsåtgärder samt övervakning och rapportering kommer det att erfordras ökade resurser.

Länsstyrelsen utvecklar sina synpunkter på utredningens förslag nedan.

Undantag för privatägda fastigheter

Länsstyrelsen kan förstå att regeringen, utifrån äganderätten, önskar undanta privatägda fastigheter från förordningens utrotnings- och hanteringsåtgärder. Det föreslagna undantaget i 3 kap. 5 § kopplat till 3 kap. 1 § p. 8 riskerar dock att försvåra möjligheten att effektivt bekämpa arterna på den nationella förteckningen. Detta eftersom det finns en stor risk att invasiva främmande arter sprids från privatägda fastigheter till angränsande marker (såväl privatägd som offentligt ägd mark) både till nya platser och platser där bekämpning redan utförts, varvid bekämpningen behöver upprepas. Härmed kommer arbetet med att bekämpa invasiva främmande växter att försenas och fördröjas för kommun, region, staten och Trafikverket.

Ett grundläggande problem med att undanta privatägda fastigheter är att det då saknas incitament för markägaren att företa några utrotnings- och hanteringsåtgärder med arterna på den nationella förteckningen. I de fall förordningen antas med nuvarande undantag behöver andra incitament införas i form av bidrag eller olika former av förebyggande arbete. Ett alternativ är att avgränsa undantaget till endast obebyggda privatägda fastigheter, så att kraven på utrotnings- och hanteringsåtgärder även fortsatt gäller för bebyggda fastigheter såsom villor, kedjehus, parhus, fritidshus och bebyggda kolonilotter, där förekomsten av invasiva främmande arter kan vara stor. Förordningens krav bör även fortsatt gälla jordbruk, handel och industriverksamheter.

Den nationella listan innebär inga större förändring gällande vattenlevande invasiva främmande arter. Länsstyrelsen tolkar förslaget som att myndigheten fortfarande har ansvaret för bekämpning i öppna vattensystem. Även här innebär ett undantag för privatägda fastigheter betydande svårigheter att bekämpa limniska invasiva främmande arter.

Åtgärder mot invasiva främmande arter

Det bör tydliggöras om Länsstyrelsens beslut om utrotnings- och hanteringsåtgärder enligt 4 kap. 2 § andra stycket och 10 § första stycket gäller för åtgärder på privatägda fastigheter.

Länsstyrelsen finner det pedagogiskt olyckligt att separera orden "odla" och "växa" i 3 kap. 1 § punkt 7 och 8. I EU-förordningen är dessa aktiviteter en och samma punkt.

Resurser för Länsstyrelsens tillsyn

Förslaget till ny förordning innebär ett utökat ansvar för länsstyrelserna att såväl

- besluta om utrotningsåtgärder och verkställa utrotningsåtgärder,
- besluta om och vidta hanteringsåtgärder,
- besluta om och vidta återställandeåtgärder,
- bedriva tillsyn av efterlevnaden av bestämmelserna i förordningen om invasiva främmande arter och EU-förordningen
- omhänderta eller hålla kvar en invasiva främmande art och på ägarens bekostnad förstöra, avliva eller vidta andra åtgärder som behövs för att förhindra introduktion eller förhindra eller begränsa spridning av arten
- genomföra miljöövervakning och underrätta Hav eller NV om förekomst i miljön som att
- bistå Hav och NV inför rapportering till EU

Tillsynsansvaret berör flera sakområden inom Länsstyrelsen beroende på om tillsynen är inriktad på land- eller vattenlevande invasiva främmande arter i naturmiljöer eller som tillsynen sker i anslutning till annan tillsyn. Även miljöövervakning kan komma att beröra flera sakområden. Länsstyrelsen finner det vara viktigt att lagstiftningen möjliggör en samordning av tillsynen och att det tas fram nationellt enhetlig information, som kan delges markägare.

För att uppnå EU-förordningens krav på en effektiv och ändamålsenlig tillsyn i syfte att hindra spridningen och utrota förekommande invasiva främmande arter och undvika introduktion av nya invasiva främmande arter kommer det att erfordras en ökad medelsttilldelning inte minst till geografiskt stora län med spridd befolkning och långa avstånd till närmsta återvinningscentral för att möjliggöra en säker hantering av växtavfall som kan innehålla invasiva främmande arter.

Kommunernas ansvar

Länsstyrelsen konstaterar att PM:et inte hanterar konsekvenser för kommunerna. Detta trots att kommunernas ansvar för den praktiska hanteringen av insamlat växtavfall och bekämpning på allmänna platser kan komma att påverka kommunernas ekonomi.

I samband med att man utökar listan över vilka arter som omfattas av gällande regelverk enligt avfallsförordningen finner Länsstyrelsen det vara nödvändigt att samhället skapar incitament för privata fastighetsägare att frivilligt agera för en ökad insamling och bekämpning av invasiva främmande arter. Till exempel skulle kommunerna kunna erbjudas bidrag för kampanjvis insamling av växtavfall i anslutning till kolonilotter och villabebyggelse. Detta är väsentligt för möjligheten att bekämpa fortsatt spridning av invasiva främmande arter, inte minst i Sveriges glesbygd där det är långt till närmsta återvinningscentral.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med funktionschef Annelie Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har länsråd Susanna Löfgren medverkat.